



**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

8. Olim Rustici confessionem audivi, qui mulum subriperat à quodam viro
Nobilissimo, & prædivite, & per spatium multorum annorum locaverat?
dubitavit tunc, an non solum ad restitutionem muli, sed ...
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

mano talia furta non coniunguntur ad efficiendum vnum damnum. Hæc opinio non obstante supradicta Rebellij limitatione, nimis rigida mihi videtur, & si omnino amplectenda esset magnum onus, & scrupulos haberent Confessarij.

3. Dico igitur, contrariam opinionem probabilem esse, & tutam in praxi, quam tuerentur ex neotericis Tannerus in 2.2. D. Thom. disp. 4. quest. 6. dub. 9. numer. 285. Less. lib. 2. cap. 12. dub. 9. num. 52. Salas in p. 2. tom. 2. quest. 88. tract. 13. disp. 16. sect. 27. num. 92. Malderus in 2.2. D. Thom. tract. 4. cap. 1. dub. 5. casu 3. Sanchez in summ. tom. 2. lib. 7. cap. 21. numer. 22. asserunt enim, quando plures alicui graue damnum scienter inferunt per minuta furta, ab vnoque eorum diuisim commissa, vt nullus alium iuuerit, nec in causa fuerit, vt alius concurreret, non peccare mortaliter, neque teneri ad restitutionem. Ratione probatur hæc opinio. Omnis ex his, qui ita furatur, infert paruum damnum, ergo ex hoc capite non peccat mortaliter. Deinde qui ita furatur, nemini est causa, vel occasio furandi alias patuas quantitates. Ergo ex eo; quod alij furentur, non aggravatur eius peccatum; non enim cooperatur simpliciter magno damno, sed in parua quantitate, & præter ipsius intentionem est, vt illa parua quantitas cum aliis furtis minimis iungatur. Aliæ rationes fusæ adducuntur à Lessio, Salas, & Sanch. *ubi supra*. Restat nunc respondere ad argumentum contrariæ sententiæ. Dico igitur esse causam partialem damni notabilis, vt est in nostro casu, non est esse causam eius simpliciter, sed secundum quid. Ergo illud furtum non erit peccatum mortale, siue sit causa illius damni accipiendo, siue retinendo, quia non verè influit illud damnum notabile, cum præter intentionem, & per accidens eueniat furtum aliorum.

RESOL. VI.

Quis post quantitatem notabilem per minima furta sublatam addit furta parua, quaeritur, an per quodlibet nouum furtum, nouum peccatum lethale committat? Ex part. 2. tr. 17. & Misc. 3. Ref. 43.

§. 1. Prima opinio affirmatiua est Ferdinandi Rebellij de oblig. iust. p. 1. lib. 3. q. 15. sect. 4. n. 38. Bonac. de contr. disp. 2. q. 8. punct. 1. n. 4. & Sanch. in summ. tom. 2. lib. 7. c. 21. n. 7. nam ita illam quantitatem præcedentem, & damnum notabile vult facere maius, nec enim propter prius peccatum commissum fur melioris conditionis effici debet. Deinde fur per illud nouum furtum, & aduertentiam præteritorum, sine vlla voluntate restituendi, implicite renouat actum voluntatis retinendi notabilem rem alienam. Sed actus peccatorum, quoties renouantur, toties peccatum nouum committitur. Ergo, &c.

2. Secunda opinio media est nostri P. Megalæ 2. 2. lib. 1. cap. 1. q. 3. n. 35. ait enim; Vel fur dum noua furta committit, actum voluntatis non restituendi interrumpere per aliquem ex modis, quibus interrumpuntur actus peccatorum; aut talem actum non interrumpere. In primo casu, censet furem toties peccare, quoties furtum leue cum aduertentia priorum committit; fecus autem in secundo casu.

3. Tertia opinio negatiua est Ioannis de Salas in p. 2. tom. 2. q. 88. tr. act. 13. disp. 16. sect. 27. num. 90. Leonardus Lessij de iustit. lib. 2. c. 12. dub. 8. num. 44. & Filiucij in 99. moral. tom. 2. tract. 31. cap. 10. n. 246. per se non esse peccata mortalia furta illa parua, quæ postea adduntur ad præteritam magnam quantitatem. Ratio est, quia non consummant notabilem quantitatem, sed consummatam augent. Erit igitur peccatum lethale sola illa voluntas retinendi illa minuta furta simul cum aliis, &

Tom. VII.

hoc peccatum voluntatis, & externæ retentionis sensim crescat, prout plus, & plus retinebitur. Si verò illa noua furta, nouum peccatum mortale inchoent, & ascendant ad notabilem aliam quantitatem, erunt tunc peccata mortifera. Hæc opinio, vt sunt & alia duæ priores, est etiam probabilis, & tuta in praxi. Vide etiam ea, quæ de hac questione diximus probabiliter in tract. de paupertate Religiosa.

RESOL. VII.

An deus casus, in quo vltima acceptio rei oblatæ, complectens materiam notabilem, non sit peccatum mortale? Ex part. 3. tr. 6. & Misc. 2. Ref. 25.

§. 1. Affirmatiue respondet Granado in part. 2. D. Thom. contr. 6. tract. 2. disp. 2. sect. 3. num. 51. ubi sic asserit. Cum quis committit vltimum furtum, si habet animum citò restituendi vltimum illum obolum, aut aliquid aliud, ita quod non velit retinere sibi notabilem quantitatem; non peccabit mortaliter in illa vltima acceptione complectens materiam notabilem, quia acceptio rei alienæ non est mortalis, quando fit animo restituendi illam, ita citò, vt ratione dilationis non inferatur domino damnus alicuius momenti. Sicut, etiam si cum homo furatur vltimum obolum, iam consumpserit omnes quos prius subripuerat, nec habebat vnde solueret, non peccabit mortaliter, dummodo habeat animum soluendi illam quantitatem, si fortè aliquando peruenierit ad pinguiorem fortunam. Probatur, quia in hoc vltimo furto solum potest peccare mortaliter, quia inuito domino vult fur retinere saltem per longum tempus notabilem quantitatem, id autem in prædicto furto non inuenitur; nam ipse in vltimo furto solum vult obolum retinere, & potest dolere de furtis præcedentibus; obolos autem, quos prius subripuerat, non vult retinere inuito rationabiliter domino, quia ipse non potest modò soluere, & paratus est ad soluendum si fortè poterit. Ergo modò non inferat proximo grauem iniuriam, ac proinde non peccat mortaliter. Hæc Granadus, quæ sunt valde à Confessariis adnotanda, quia sunt quotidiana & valde practicabilia.

RESOL. VIII.

Quis rusticus confessionem audiuit, qui mulum subripuerat cuiusdam Viri Nobilissimi, & præditiui, & per spatium multorum annorum locauerat, dubitans tunc, an non solum ad restitutionem muli, sed etiam ad pretium locationis teneretur? Ex p. 2. tr. 17. & Misc. 3. Ref. 50.

§. 1. Et pro parte negatiua stat Nauarr. in man. c. 17. n. 25. & Ludouicus Lopez in instruct. part. 1. c. 101. in fine, qui docent, eum qui totquem aureum furto accepit, si illum locauit, non obligari ad restitutionem pretij locationis; ergo à simili, & in casu nostro. Et probari potest hæc opinio; nam fructus alicuius rei, purè industriales non sunt restituendi, sed tantum fructus naturales, vt docet Syluester ver. furtum, quest. 19. & ver. restitutio, 3. quest. 7. & 9. & DD. communiter; sed istud pretium locationis pertinet ad negotiationem, & industriam; ergo non est restituendum.

2. At contrariam sententiam amplexus est Sanchez in summ. tom. 1. lib. 2. c. 23. n. 132. & nouissime Malderus & Turrian. in 2.2. D. Thomæ, hic tom. 2. disp. 18. dub. 2. numer. 14. ille tract. 4. cap. 1. dub. 10. Ratio est, quia illud pretium, non est fructus purè industrialis; quia non respondet soli industriae, sed ipsi rei; licet enim in locatione possit esse aliquid industriae, pretium tamen

N 3 vsus

In Ref. quæ hic est in tom. 7. tr. 1. Ref. 41. & Sed his sed lege eam attentè per totam, & si placet etiam alias eius not. 1.

Sup. hoc in tom. 7. tr. 1. Ref. 41. & lege eam per totam, & doctrina repleueris pro ceteris circumstantiis circa hoc, & hoc supra in tr. 1. rel. 1. signanter in fine.

vlus ipsius rei illi respondet, vnde patet responsio ad argumentum in principio positum. Et sic Navarra de restit. lib. 4. c. 1. d. b. 6. Rebellius de obligat. iust. part. 1. lib. 2. c. 5. n. 4. & Molina de iust. 10. 3. disp. 7. 19. n. vlt. falsam vocant opinionem Nauarri, licet post illos, probabilis visa est nostro P. D. Marcello Megale in 2. 2. lib. 2. c. 7. n. 89. & Martinus Bonac. de contr. disp. 1. 9. 3. quoniam vlt. §. 1. n. 4. & Azorius p. 3. lib. 4. c. 4. 7. 3. contraria sententiam vocant tantum probabiliorum & veriorem.

3. Sed quicquid sit de hoc, ego non obligari supra dictum ruiticum ad restitutionem pretij locationis multisimam, vt optime notat Lessius de iust. lib. 2. c. 12. Auth. 7. n. 149. Sententia Nauarri locum habet, & amplecti potest, quando dominus est vir diues, qui tale pretium locationis non putaretur velle, & sic erat in nostro casu, licet oppositum sit probabilius. Possunt igitur Confessarij sine vilo serupulo, in duobus casibus non obligare penitentes ad restitutionem pretij locationis alicuius rei. Primò in casu Lessij supraposito. Secundò, quando res talis sit, quæ locari non solet, v. g. si pecunia, vel alia res locentur ad ostentationem; nam tunc credo, quòd potius reputabitur fructus extraordinariæ industriæ; & ad hanc speciem videtur Nauarrus extendisse locationem torquis aurei. Ita Malderus vbi supra, contra Sanchez ioc. citato n. 133.

RESOL. IX.

Pendet decisio furorum casum ex illa celebri questione, vtrum fur, & quibus alius iniquus possessor, teneatur restituere maiorem summam, ad quam excreuit res furata tempore detentionis, maximè si fur illam vendidit in illo optimo statu? Ex part. 2. tract. 17. & Misc. 3. Ref. 51.

Sup. conten. §. 1. in hac ref. in tom. 6. tr. 1. Ref. 137 & hic infra in ref. 1. §. 1. & ad clariorum solutionem huius ref. leg. etiam Ref. 10.

PRO decisione huius questionis, notandum est ex communi sententia DD. argumentum pretij, quo aliqua res venditur, vel fundatur in bonitate intrinseca ipsius rei, vt quando equus factus est pinguis, & creuit in aliqua circumstantia, & causa extrinseca, vt quando triticum tunc venditur, quando adsunt multi mercatores ad emendum, vel quando transfertur ad alium locum, vbi plus valet; hoc supposito, circa suprapositam questionem tres sententias apud DD. inuenio.

1. Prima opinio est Lessij lib. 2. c. 12. dub. 16. n. 105. afferentis, si res intrinseco argumento melior effecta, vendita est, vel aliter alienata per furem, tenetur domino restituere estimationem, quam habet in illo statu (detractis tamen impensis) etiam si apud dominam non erat melior futura.

2. Si autem solum extrinseca estimatione aucta est, eaque tunc vendita est, & dominus eam venditurus non erat, tenetur solum ad estimationem, & pretium, quod tunc apud dominum habitura fuisset; & non ad pretium, quo tunc vendita est. Et ratio apparet clara; nam in primo casu, augmentum pretij provenit ex ipsa re; in secundo autem casu, provenit ex causa extrinseca, v. g. ob raritatem rei, vel copiam emptorum, &c.

3. Secunda opinio est, Ioannis Malderi in 2. 2. tract. 1. c. 1. d. b. 9. in fine, qui asserit, non solum vero domino restituendum esse pretium, & augmentum proveniens intrinsece, & ex ipsa re; sed etiam contra Lessium, quando provenit ex causa extrinseca; & ratio quam adducit, est ista; nam cum res maneat domini, pretium etiam extrinsecum eius domino creuit, & industria furis, non est verlatæ circa augendum pretium, sed circa rei aliqnae conseruationem, quæ secundum latitudinem pretij sui in fortunis domini est.

5. Tertia opinio est Martini Bonacinae de contr. disput. 1. quest. 3. punct. 11. numer. 9. qui ab oblatore dicit, quòd quando augmentum pretij fundebatur in causa tam intrinseca, quam extrinseca, & dominus rem suam non vendidisset tanto pretio, sed illam tenuisset vsque ad tempus, quo pretium rei diminutum fuisset, aut illam conlumpisset eo tempore, quo non creuisset in pretio, furem non teneri ad restituendum pretium quo rem alienam vendidit, vel quo voluit eo tempore quo eam conlumpsit, sed teneri ad illud pretium restituendum, quo dominus rem suam vendidisset, vel quatenus fur censetur damnum domino intulisse. Hac Bonacina, quæ quidem opinio est singularis, & notanda. Et ratio, quæ fulcitur, hæc est, quia in tali casu iniquus possessor videtur satisfacere seruando dominum indanem; nam si fur tenetur ad restituendum illud augmentum pretij, quòd censetur in eo pretio damnum domino intulisse; sed ex suppositione, fur non intulit damnum domino in eo augmento. Ergo, &c. Probatur minor; nam dominus non vendidisset rem suam tanto pretio, sed illam seruasset vsque ad tempus, quo pretium decreuisset, vel eam conlumpisset eo tempore, quo non creuisset in pretio. Ergo, &c.

6. Sed hoc argumentum mihi non placet; nam licet nullum damnum dominus a fure recipiat, si ad statum in quo futurus esset attendamus; polito quòd ad tempus minoris valoris rem furatam esset seruatus, recipit tamen damnum attento priori statu, in quo dominum habuit rei plus valentis, quam inisse vendidit, atque ad eò illius maioris valoris, in quo per iniuriam a fure fuit damnificatus, satisfactio ratione iniuste acceptiois exhibenda videtur. At his non obstantibus, hæc opinio Bonacinae probabilis mihi videtur; & illam Confessarij in praxi sequi possunt; quod etiam notent pro complemento huius questionis, quòd Nauarrus cap. 17. num. 26. putauit iniquum possessorem, etiam si non vendidisset rem furatam ablatam, teneri ad restitutionem iuxta summam estimationem, quam aliquando tempore detentionis habuit, v. g. vt supra dixi, furatus es dolium vini, quod tunc valebat tres vncias, sed ante restitutionem excreuit ad quinque, deinde paulatim remisit ad tres; Nauarrus dicit teneri ad quinque, quia cum res illa fuit melior effecta, erat domini, & fur tenebatur, cum illa melioratione, tunc restituere; sed ab hac obligatione nunquam fuit liberatus, non per remissionem, non per donationem, vel solutionem. Ergo semper manet obligatus.

Et ita propter hanc rationem, opinioem Nauarri probabilè asserit Valq. opusc. de restit. c. 1. §. 1. dub. 12. num. 8. & illam amplectuntur Syluester, v. b. sum. 9. 16. Angel. verb. sum. n. 14. & Gabriel in 4. di. 1. 1. q. 2. a. 1.

7. Sed contraria opinio est verior, & probabilior, quam sequuntur omnes recentiores, Lessius, Bonacina vbi supra, Rebellius p. 1. lib. 2. c. 9. 6. & nouissime Turrianus in 2. 2. romo 2. disp. 10. dub. 2. n. 2. & cum Megala in 2. 2. lib. 2. c. 1. quæst. 8. n. 101. & tunc sententia Nauarri est amplectenda, quando dominus illam rem ablatam, erat venditurus in optimo statu, vel summa estimatione; nam in hoc casu fur tenetur præter rem ipsam restituere estimationem illius incrementi, vel pretium rei, quo dominus eam vendidisset. Non autem si non erat venditurus, vt putauit Nauarrus, nam tunc sufficit restituere rem vt est, si tamen res non esset effecta deterior, vel minori pretij, quàm erat antea, & hoc euentuum non erat apud verum dominum emergens ex illa detentione, vero domino restitendum est. Omnes igitur opiniones, in hac resolutione posite, sunt probabiles. Salua semper, &c.